

MATERIALS DE TREBALL

JUSTÍCIA I PAU

35

El Centre d'Estudis per a la Pau JM Delàs és membre de l'ENAAT (European Network Against Arms Trade) i col·laborador del SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute)

Desembre 2008

CENTRE D'ESTUDIS
PER A LA PAU
JMDELÀS

JUSTÍCIA I PAU

Augmentar el compromís amb l'Afganistan retirant les tropes

Sumari

La despesa militar de l'Estat espanyol per a l'any 2009 2

La Guerra de l'Afganistan és una guerra il·legal 4
Eduardo Melero

La factura de la guerra i la crisi econòmica 6
Pere Ortega

APPLUS: Bush, Bin Laden i altres 9

El frau dels crèdits de R+D militar 10

Notícies 11

El recent i lamentable atac que ha ocasionat dos morts i quatre ferits espanyols mereix abordar tres qüestions amb ànim d'aportar claredat sobre la nostra contribució a l'Afganistan. En primer lloc és necessari insistir que la ISAF (Força Internacional d'Assistència a l'Afganistan) no és una operació de Nacions Unides, com defensa el govern. No existeix a l'Afganistan un sol casc blau. Encara que autoritzada per l'ONU, la ISAF és una intervenció de l'OTAN, està dirigida per l'OTAN i respon als interessos i maneres d'actuar de l'OTAN. A més a més, si qui controla i dirigeix la força a l'Afganistan, Estats Units, no diferencia actuacions ni operacions militars, englobades en el seu conjunt

en l'nomenada «Guerra contra el Terror» (el segon pilar del qual és la intervenció a l'Iraq), que a Espanya pretenguem establir límits, àdhuc suposant bones intencions, resulta ingenu. La segona pregunta apunta a si és raonable atribuir als taliban tots i cadascun dels atacs a les tropes internacionals. En aquest país operen més de vuit-cents grups armats diferenciats, molts d'ells vinculats als taliban, però molts altres no relacionats i fins i tot contraris a les seves pràctiques. Una part d'ells s'han constituït com a resposta a la condemnable estratègia militar occidental d'atacs indiscriminats sobre nuclis habitats (els «danys col·laterals» dupliquen les morts de l'11-S). Fins i tot els grups taliban

(cont. pàg. 2)

(ve de la pàg. 1) són «contractats» per les seves bases de suport perquè els defensin d'agressions externes, tant afganeses com occidentals. Llavors, cal preguntar-se sobre les presumptes bones intencions en relació a la reconstrucció de l'Afganistan i a la millora de les condicions de vida de la seva població. El PIB afganès és cinc vegades inferior a la despesa militar anual d'EUA a aquest país. 92 de cada 100 euros de la contribució mundial oficial fins el 2006 són militars, i la relació sembla mantenir-se en l'actualitat. La proporció coincideix en el cas d'Espanya, que no ha dedicat res a programes de desarmament, desmobilització i reintegració de combatents i només ha proporcionat el 0,68% dels fons totals per a desminatge. Pitjor és el panorama en les crisis humanitàries: Espanya no ha aportat cap euro a les tres crides urgents del 2008 a l'Afganistan, destinades, entre d'altres aspectes, a pal·liar els efectes de la permanent sequera i la pujada del preu dels aliments. Els indicadors socials bàsics a l'Afganistan no han millorat, i la població segueix morint per les mateixes causes evitables que abans.

Afganistan és només una prioritat en qüestions militars, i l'ocupació no respon a les necessitats de la seva població sinó als interessos d'Estats Units i dels seus aliats.

Espanya hauria de retirar les seves tropes de l'Afganistan, però no oblidar-se d'aquest país. Seria desitjable que invertís les seves prioritats i convidés els altres a emular-la. En primer lloc, és necessari acabar amb els bombardejos de pobles i l'obsessió antiterrorista. En segon lloc, ha de fomentar-se el diàleg amb tots els grups armats (sense un mediador interessat), prioritzant les seves bases civils, les nombroses estructures socials fins ara oblidades i les mesures diplomàtiques amb els països veïns (per evitar nous suports a les faccions). Tercer, mostrar una implicació sincera i compromesa i promoure la satisfacció de les necessitats bàsiques de la població. Hi ha moltes maneres no militars de contribuir a un Afganistan molt més segur.

Centre Delàs

La despesa militar de l'Estat espanyol per a l'any 2009

Han estat aprovats els Pressupostos de l'Estat espanyol per al pròxim any 2009. A causa de la crisi que travessa Espanya, el Govern anuncia la contenció de la despesa del Ministeri de Defensa, que diu que es reduirà en un 3%. El Centre Delàs cada any fa una anàlisi de la despesa militar real dels pressupostos, manifesta que aquesta reducció, malgrat que pot semblar una bona notícia, no ho és tant quan es considera la quantia final de la despesa militar prevista per a l'any 2009, que és de 18.609,60 milions d'euros i representa 50,98 milions diaris, 408 euros per càpita a l'any. Al contrari del que diu el Govern, la reducció tan sols representa l'1,61%. Tanmateix, és ben cert que per primera vegada des de 1995, la despesa militar ha disminuït. Les reduccions més importants són les dedicades a inversions en armaments, el 14,75%, i en R+D militar, el

12,13%. Però encara els principals indicadors de la despesa militar per a l'any 2009 són alarmants (Taula 2) tenint en compte la situació actual de recessió econòmica.

Esperem que aquestes reduccions de les despeses militars no siguin solament de conjuntura a causa de la crisi per la qual travessa l'economia espanyola, sinó que marquin la tendència en anys futurs. També aquí cal lamentar que, malgrat la crisi, no s'han cancel·lat o reduït cap dels grans programes d'armament en curs, com ara l'avió de combat Eurofighter, els blindats Leopard, submarins o míssils Tomahawk, entre d'altres, sinó que simplement s'han reduït les dotacions pressupostàries per a l'any 2009. La qual cosa només fa que retardar en el temps la despesa final contractada d'aquests armaments.

Taula 1. La despesa militar inicial espanyola (anys 2008-2009) (en milions d'euros corrents)

Conceptes	Any 2008	Any 2009
Ministeri de Defensa	8.492,61	8.240,77
Organismes Autònoms del Ministeri de Defensa	1.334,63	1.230,53
Centre Nacional d'Intel·ligència	264,71	255,06
Total Ministeri de Defensa	10.091,95	9.726,36
Classes passives militars	3.184,35	3.298,14
ISFAS (Altres Ministeris)	565,60	602,53
Guardia Civil (Ministeri d'Interior)	2.893,37	2.941,51
R+D militar (Ministeri d'Indústria)	1.308,57	1.149,92
Organismes militars internacionals (Ministeri d'Exteriors)	7,8	56,57
Total Defensa criteri SIPRI i OTAN	18.051,64	17.775,03
Interessos del Deute Públic	858,68	834,57
TOTAL DESPESA MILITAR	18.910,32	18.609,60

Taula 2. Principals indicadors de la despesa militar 2009

Despesa militar per dia	50,98 milions d'euros
Despesa per habitant/any	408 euros
Inversions militars totals Representen el 13,04% del total d'inversions de l'Estat	3.233,55 milions d'euros
R+D militar total	1.462,33 milions d'euros
Despesa militar respecte del PIB 2009	1,64%
R+D militar respecte a la R+D total	15,15%
Despesa militar respecte al pressupost total	5,11%
Disminució de la despesa militar respecte a l'any 2008	-1,61%
Disminució de les inversions respecte a l'any 2008	-14,75%

Per més informació sobre el pressuposts militars de l'any 2009, consulteu la web del Centre Delàs www.centredelas.org

La guerra de l'Afganistan és una guerra il·legal

La majoria dels polítics i de la premsa duen anys dient que la guerra de l'Afganistan és conforme al dret internacional. Un dels missatges que es dirigeixen a l'opinió pública és que mentre que la guerra de l'Iraq era il·legal, la de l'Afganistan és perfectament legal. Per contra, per a la majoria dels professors de dret internacional, és una guerra contrària a la Carta de Nacions Unides.

La guerra de l'Afganistan planteja quatre problemes jurídics bàsics:

- 1) si l'operació Llibertat Duradora és conforme al dret de legítima defensa,
- 2) si la participació de l'exèrcit espanyol a la ISAF compleix els requisits del dret espanyol,
- 3) si l'OTAN pot fer-se càrrec de la direcció de la ISAF, i
- 4) quina relació hi ha entre Llibertat Duradora i la ISAF.

L'inici de l'operació Llibertat Duradora es va justificar en el dret de legítima defensa regulat en l'article 51 de la Carta de Nacions Unides. El pressupost per a l'exercici de la legítima defensa és l'existència d'un atac armat. Encara que s'hagi entès que els atemptats terroristes de l'11 de setembre de 2001 per si mateixos suposen un atac armat a causa de la seva magnitud, el problema és si aquest atac pot imputar-se a l'Afganistan. El Govern talibà de l'Afganistan va atorgar suport a l'organització terrorista Al-Qaeda i va permetre que establís camps d'entrenament al seu territori. Aquestes activitats de suport al terrorisme, encara que suposen la comissió d'un acte il·lícit internacional pel fet de vulnerar el principi que prohibeix l'ús directe o indirecte de la força armada (art. 2.4 de la Carta de Nacions Unides), no poden ser considerats com un atac armat que permeti reaccionar en legítima defensa.

Però, encara que es considerés que concorre el pressupost de l'atac armat, no es compleixen les condicions a les quals se sotmet l'exercici del dret de legítima defensa. Així, no concorre

la immediatesa, ja que l'operació Llibertat Duradora va començar gairebé un mes després dels atemptats de l'11 de setembre. La legítima defensa també ha de ser proporcionada. L'operació Llibertat Duradora, que gairebé ha durat set anys, ha suposat una guerra total en el territori de l'Afganistan en la qual s'han comès greus violacions del dret humanitari bèl·lic que han de qualificar-se com a crims de guerra. Per això tampoc es compleix el requisit de proporcionalitat. Finalment, tampoc s'ha tractat d'una activitat provisional, en espera que el Consell de Seguretat adoptés les mesures necessàries per mantenir la pau i seguretat internacionals.

En conclusió, l'operació Llibertat Duradora ha de qualificar-se com una guerra d'agressió que vulnera el dret internacional i que no pot considerar-se coberta per l'exercici del dret de legítima defensa.

La Força Internacional d'Assistència per a la Seguretat a l'Afganistan (ISAF) es crea a partir dels acords de Bonn del 5 de desembre del 2001. El 20 de desembre del 2001, el Consell de Seguretat de Nacions Unides va adoptar la Resolució 1386, en la qual autoritzava l'establiment de la ISAF per mantenir la seguretat a Kabul i els seus voltants, permetent que la ISAF utilitzés la força armada per complir la seva comesa.

Però la ISAF no és una operació de Nacions Unides, els soldats que hi participen no són cascos blaus. El règim jurídic de la ISAF s'ha establert en un acord internacional, l'Acord tècnic militar del 31 de desembre del 2001, establert entre el Regne Unit i el govern provisional de l'Afganistan. Acord que va ser acceptat, el 10 de gener del 2002, per tots els estats participants a la força internacional, inclosa Espanya, a través d'un Memoràndum d'Enteniment.

La signatura per Espanya d'aquest Memoràndum d'Enteniment es va realitzar infringint l'article 94.1.b) de la Constitució espanyola, que exigeix autorització prèvia de les Corts Generals perquè l'Estat espanyol pugui celebrar tractats o convenis de caràcter

militar. Del contingut del Memoràndum d'Enteniment es dedueix clarament que ha de considerar-se com un tractat internacional de caràcter militar. No és un acord polític, com ha considerat el Govern espanyol. Per tant, la participació de l'exèrcit espanyol en la ISAF no té base jurídica suficient. Això sense tenir en compte que l'enviament de tropes es va realitzar sense l'autorització prèvia del Congrés dels Diputats i el Senat que exigeix l'article 63.3 de la Constitució, en virtut del qual és necessària autorització prèvia de les Corts Generals per declarar la guerra. Encara que ja no es declaren les guerres, al meu entendre, de l'article 63.3 de la Constitució resulta obligatòria l'autorització de les Corts Generals (Congrés dels Diputats i Senat conjuntament) perquè l'exèrcit espanyol pugui participar en un conflicte armat.

L'agost de 2003, l'OTAN assumeix la direcció de la ISAF. A partir de llavors es produeix una ampliació de l'àmbit territorial de l'autorització atorgada a la ISAF a tot el territori de l'Afganistan (Resolució 1510 del Consell de Seguretat, del 13 d'octubre del 2003). La intervenció de l'OTAN en la guerra de l'Afganistan va més enllà de l'establert en els articles 5 i 6 del Tractat de l'Atlàntic Nord: operacions de legítima defensa en el territori d'Amèrica del Nord i Europa. És una de les operacions anomenades fora d'àrea. El seu fonament es troba en el nou Concepte Estratègic de l'OTAN aprovat el 1999, que amplia l'àmbit d'actuació de l'OTAN a tot el planeta. El nou Concepte Estratègic és un acord polític que modifica totalment el Tractat de l'Atlàntic Nord. Ha de considerar-se il·legal, ja que la signatura del nou Concepte Estratègic de l'OTAN no va comptar amb l'autorització prèvia de les Corts espanyoles que exigeix l'article 94.1.b) de la Constitució per a la modificació de tractats internacionals de caràcter militar.

Finalment, les resolucions del Consell de Seguretat relatives a la ISAF han legitimat, en certa mesura, l'operació Llibertat Duradora. Fins i tot, a partir de la Resolució 1510, del 13 d'octubre del 2003, el Consell de Seguretat ha encoratjat explícitament la cooperació entre la ISAF i Llibertat Duradora.

Ja he assenyalat que Llibertat Duradora vulnera la Carta de les Nacions Unides, ha

Ancià afganès

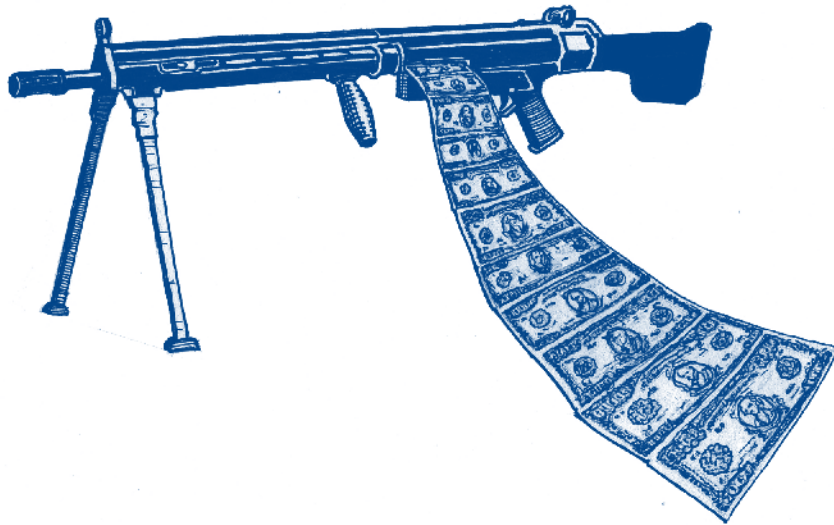
de considerar-se com una guerra d'agressió. Encara que la ISAF compta amb l'autorització del Consell de Seguretat, en la realitat està molt vinculada a l'operació Llibertat Duradora. En la pràctica, la ISAF protegeix la rereguarda de l'operació Llibertat Duradora. D'aquesta manera les tropes de la ISAF s'encarreguen de consolidar el terreny guanyat, i les tropes de la coalició que integra Llibertat Duradora es poden dedicar a seguir les seves operacions bèl·liques. Però fins i tot la ISAF ha portat a terme accions ofensives contra els talibans o els insurgents afganesos. La importància de la ISAF dintre de l'estratègia de l'operació Llibertat Duradora apareix més clara si es té en compte l'ampliació de la ISAF a tot el territori de l'Afganistan i que després de la guerra de l'Iraq la disponibilitat de tropes nord-americanes s'ha vist restringida.

El Consell de Seguretat ha de respectar la Carta de les Nacions Unides. No pot convalidar actes d'agressió il·legals com l'operació Llibertat Duradora, però tampoc pot autoritzar l'ús de la força a la ISAF per donar suport a Llibertat Duradora.

En conclusió, Llibertat Duradora i la ISAF formen part de la mateixa estratègia en la guerra de l'Afganistan. Ambdues operacions vulneren el dret internacional. La participació espanyola en la ISAF no només és contrària al dret internacional sinó que també infringeix la Constitució espanyola.

Eduardo Melero

La factura de la guerra i la crisi econòmica

Joan Sanz

La crisi, o millor dit, l'enfonsament de les economies del planeta, té dues grans motivacions. Una és la crisi energètica que es va produir per un continu augment de la demanda d'hidrocarburs, amb el consegüent augment de preus, fet que no es va veure acompanyat per un augment de l'oferta, anunciant l'arribada del tan temut «pic» del petroli. Així, els alts preus dels hidrocarburs es van traslladar ràpidament a la majoria de les matèries primeres, també als cereals, anunciant una crisi alimentària en els països més empobrits. De forma inesperada, es va entrecreuar una altra crisi, aquesta financera, provocada per l'explosió d'una *bombolla* de productes financers d'alt risc basats en sistemes piramidals molt especulatiu i, en molts casos, fraudulents, els *hedge funds*. Aquesta estava entrelaçada a una altra explosió, la *bombolla* immobiliària que va enfonsar els crèdits hipotecaris en diversos països (EUA, Espanya, Finlàndia...), enfonsant les borses de tot el món. Aquesta crisi ajorna de moment l'energètica, que sens dubte tornarà a aparèixer quan augmenti de nou la demanda.

Però del que potser no s'ha adonat ningú és que entre les múltiples causes d'aquesta catàstrofe econòmica, que llançarà a l'atur i a l'exclusió milions de persones implicant més pobresa i misèria en tot el planeta, hi ha una altra qüestió que també ha complert una important funció en la crisi: la guerra. Em refereixo a la denominada guerra contra el terrorisme iniciada pels EUA després de l'11-S de 2001 i seguida per molts altres països, entre ells Espanya.

Recordem que es denominen costos d'oportunitat aquells que es perden per dirigir recursos a uns sectors i no a d'altres. En el cas que ens ocupa, dedicar recursos a la guerra i a la seva preparació podria considerar-se un cost d'oportunitat perquè, pel que fa al sector civil, aquests mateixos recursos produirien més béns i serveis que tindrien un caràcter més social, ja que generarien més llocs de treball i facilitarien un intercanvi de béns en el mercat. La qual cosa no es dona en el cas dels armaments, perquè no es regeixen per les lleis del mercat, ja que són adquirits directament pels estats sense entrar en els circuits d'intercanvi. Així, les indústries militars tenen un tracte de favor per part de l'Estat, que les exclou de la competència del

Taula 1. Despesa EUA Guerra contra el terrorisme

ANYS	Milions de dòlars corrents
2001	17.000
2002	14.000
2003	69.000
2004	66.000
2005	103.000
2006	115.000
2007	170.400
2008	189.000
2009	170.000
TOTAL	913.400

Font: SIPRI

mercat. Aquesta dependència empeny les empreses a no exercir un control sobre els costos del preu final de l'arma, fet que les converteix en paràsits de l'economia real. Aleshores, entre les diverses raons esgrimides en la recessió de l'economia dels EUA, també hi tenen molt a veure els costos de les guerres preventives iniciades per la Casa Blanca en novembre del 2001. Segons fonts oficials del mateix Pentàgon, el cost desemborsat en les guerres de l'Iraq i l'Afganistan, incloent el pressupostat per a l'any 2009, arriba a 913.400 milions de dòlars, que ha oscil·lat dels 17.000 milions d'euros l'any 2001 als 170.000 del 2009 (Taula 1).

Aquesta xifra de 913.400 milions de dòlars és fins i tot superior als 700.000 milions aprovats amb dificultat pel Senat dels EUA com a ajuda per al rescat de la banca financera. És a dir, a l'erari públic americà, salvar un sistema financer pervers li ha costat menys esforç que portar a terme unes guerres no menys perverses, tenint en compte que es van portar a terme al marge de la legalitat internacional. D'altra banda, aquesta xifra és similar al deute públic de l'Estat i, com assenyalen molts analistes, és una gran amenaça per a l'economia dels EUA. Davant d'això, ens hauríem de preguntar: no hagués estat més productiu deixar-se d'aventures guerreres de tan alt cost i dedicar aquest esforç a sanejar l'economia real del país? Tot començant per desenvolupar un sistema de prestacions socials universal, ja que aquest crea ocupació i dona suport econòmic a la major part de la societat i impulsa el seu desenvolupament.

Sobre aquest particular, Joseph Stiglitz, exvicepresident del Banc Mundial, ha realitzat càlculs sobre els costos reals que han representat per als EUA les guerres de l'Iraq i l'Afganistan. Aquests costos contenen, a més de la despesa militar autoritzada pel Senat en les missions en ambdós països, totes les despeses indirectes per les pèrdues ocasionades, tant econòmiques com humanes. Tenen en compte les despeses en infraestructures, indemnitzacions per mort, pensions per a vídues, orfes i ferits, i despeses de sanitat per a ferits i malalts. Els costos d'oportunitat malbaratats en aquestes guerres els eleva a la xifra de 3 bilions de dòlars. Siguin 913.400 milions o 3 bilions els dòlars gastats, es tracta de xifres astronòmiques. Llavors no és cap ximpleria afirmar que

l'enorme abisme en què s'ha precipitat l'economia dels EUA té en la guerra un dels seus motius.

La despesa militar dels EUA

Seguint el mateix raonament sobre costos d'oportunitat, observem ara la despesa militar dels EUA. El seu pressupost no coincideix amb els anys naturals, sinó que el seu any fiscal cavalca entre octubre del 2008 i setembre del 2009. La proposta enviada per la Casa Blanca al Congrés per a la seva aprovació inclou, a més del Departament de Defensa (el Pentàgon), que és on descansa la major part del pressupost de les forces armades, infinitat de partides assignades a altres departaments que tenen un clar significat militar (Taula 2). La despesa més gran és la ja assenyalada com «guerra contra el terrorisme», que gaudeix d'un pressupost especial que en el transcurs de l'any es veu augmentat d'acord amb les necessitats d'ambdós conflictes. Per al pròxim any s'ha pressupostat 70.000 milions de dòlars, encara que s'estima que ronda els 12.000 milions mensuals. Així, el mateix Robert Gates, secretari de Defensa, va afirmar que la despesa prevista per al pròxim exercici serà de 170.000 milions, xifra similar a les del 2007 i 2008. També hi ha els departaments, com el d'Energia, que té al seu càrrec el pressupost de l'armament nuclear; el de Cooperació militar amb altres estats; l'Administració general dels serveis de defensa; els veterans de guerra, jubilats i oficials que passen a la reserva, on es paguen les seves pensions; el departament de Seguretat, un 70% del pressupost del qual es destina a qüestions militars; la NASA, una part del pressupost de la qual es destina al sistema militar de l'escut antimíssils; l'Agència d'Intel·ligència (CIA), que sense cap dubte té implicacions militars i que, malgrat que els seus comptes estan sota secret d'Estat, sempre s'acaba filtrant el seu pressupost. Així, el 2008 arribarà als 44.000 milions de dòlars. També s'hauria de tenir en compte el bilió de dòlars de deute públic i els interessos que genera, perquè la despesa militar també és responsable d'aquest endeutament i seria apropiat carregar-hi la part proporcional destinada a Defensa.

En la Taula 2 s'han reflectit les xifres del pressupost militar d'EUA per al pròxim any segons tres fonts diferents: War Resisters League, el Center for Arms Control and

Non-Proliferation (CACNP) i el Center for Strategic and Budgetary Assessments (CSBA). Les tres anàlisis comparades ens duen a la conclusió que en realitat la despesa militar dels EUA és molt superior a la del departament de Defensa i que, si més no, oscil·la entre 720.000 i 965.000 milions de dòlars anuals. Aquesta realitat és extensible a molts altres països. Rússia i Xina tenen complicats pressupostos militars repartits en infinitat de departaments. En el cas espanyol, al qual cada any dediquem una anàlisi, es dobla l'assignat al Ministeri de Defensa. Amb la qual cosa podem especular que la despesa militar mundial és molt superior a la indicada pels anuaris que l'analitzen.

Per exemple, segons el SIPRI, amb les dades disponibles del 2007, la despesa mundial va superar els 1,34 bilions de dòlars. Tanmateix, el mateix SIPRI aporta un nou indicador molt més aclaridor de la realitat de la despesa. En lloc del valor constant del dòlar, aporta la paritat del poder adquisitiu (PPA) de la població, que indica un valor molt més ajustat al valor real de cada país en comparació amb d'altres estats. La seva estimació de la despesa dels 15 països que ocupen els primers llocs del rànquing mundial és de 1,20 bilions de dòlars en PPA, per tant, el total mundial segur que és molt superior. D'alguna manera el SIPRI ens està assenyalant que no hem de fixar-nos només en les dades que faciliten els governs, que són els que recullen al seu anuari. Un altre anuari

Taula 2. Despesa militar dels EUA el 2009 (en milions de dòlars corrents)

Conceptes	War resisters 1	CACNP2	CSBA3
Personal militar	129,00	125,20	128,90
Operacions i manteniment	241,00	179,80	180,40
Adquisicions	143,00	104,20	104,20
R+D militar	79,00	79,60	79,60
Infraestructures	15,00	21,20	21,20
Habitatges militars	3,00	3,20	3,20
Diversos	4,00	2,20	0,80
Departament Defensa	614,00	515,40	518,30
Pensionistes militars	70,00		
Armament nuclear (Dep. Energia)	17,00	15,60	15,60
NASA (escut antimíssils)	9,00	8,90	
Seguretat internacional	9,00		
Seguretat interior (70% militar)	35,00		
Departament d'Estat (part)	6,00	5,60	
Altres despeses militars	5,00	4,40	7,20
Missions a l'Iraq i l'Afganistan	200,00	170,00	70,00
Total	965,00	719,90	611,10

Font: Elaboració pròpia

1. War Resisters League
2. Center for Arms Control and Non-Proliferation
3. Center for Strategic and Budgetary Assessment

consultat, *The Military Balance* del 2008, diu que la despesa mundial enguany arribarà als 1,47 bilions de dòlars. Ambdós coincideixen que la despesa militar dels EUA representa gairebé la meitat de la mundial (el 46% o el 48%, respectivament). Xifra que pràcticament iguala la de la resta de països del planeta, i que està molt per sobre de la dels dos països que segueixen en el rànquing mundial de despesa en dòlars PPA: Xina, amb 140 milions, i Rússia, amb 78,8 milions.

Amb això vull assenyalar dos elements. En primer lloc, que la despesa militar real mundial, vistos els casos estudiats d'Estats Units i Espanya, podria ser molt superior, ja que les

xifres ens enganyen i tot depèn de qui faci els comptes perquè donin un resultat o un altre. La despesa militar mundial podria situar-se per sobre dels dos bilions de dòlars, molt per sobre del que els estats declaren i recullen els diferents anuals dels centres d'estudis. En segon lloc, voldria assenyalar que el cataclisme econòmic que estem patint tindria una més ràpida solució traslladant els recursos del sector militar a l'economia real i socialment sostenible. Amb la qual cosa evitaríem la carrera d'armaments en què estem altra vegada i que ens condueix inevitablement a més tensions geopolítiques i segurament a noves guerres.

Pere Ortega

APPLUS: Bush, Bin Laden i altres

L'empresa de certificacions Applus ostenta el 50% (en el passat fou el 83%) de la gestió dels serveis d'estacions de la ITV que revisen el parc d'automòbils de Catalunya. La ITV era un servei públic d'inspecció tècnica privatitzat a mans d'Applus. Aquesta empresa de la qual eren propietàries Aigües de Barcelona/la Caixa (53,1%), Unió Fenosa (25%) i Caja Madrid (21,9%), va ser adquirida l'estiu passat per la corporació de capital risc Carlyle Group amb seu als Estats Units. Entre els principals accionistes d'aquesta corporació hi ha alguns polítics i homes de negocis coneguts: George Bush pare, la família Bin Laden, James Baker (exsecretari d'estat dels EUA), John Major (exprimer ministre de Gran Bretanya), Frank Carlucci (exdirector de la CIA i exsecretari de Defensa dels EUA) i el conegut especulador financer George Soros. Mentre la direcció de l'empresa recau sobre un altre conegut, Olivier Sarkozy, germà de l'actual president de França.

Carlyle és una corporació que gestiona fons per valor de 81.000 milions de dòlars en 47 fons d'inversió diferents. Carlyle Group té, entre altres activitats, fortes inversions en empreses petroleres, però les més cridaneres són les seves inversions en indústries militars dels EUA, com Landmark, Indigo i Unit Defence.

El més sorprenent de l'operació d'adquisició d'Applus per part de Carlyle és que ha estat realitzada mitjançant la utilització dels actius de la mateixa Applus per finançar la seva adquisició. Així, del valor de la compra de

1.485 milions d'euros, Carlyle només ha desemborsat 400 milions d'euros, mentre la resta de 1.085 milions ha estat finançada mitjançant un crèdit sindicat de la Caixa, Caixa de Catalunya i Caja Madrid.

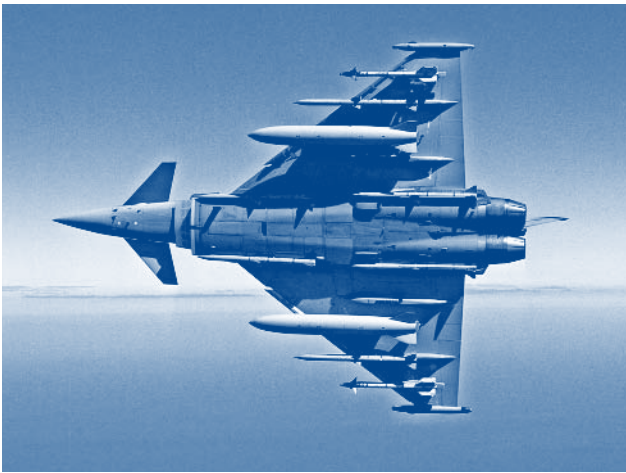
El Govern de la Generalitat de Catalunya ha aprovat l'operació sense moltes objeccions i s'ha limitat a exigir que un 25% del capital social continuï en mans catalanes. Així, Caixa de Catalunya, Caixa Sabadell, Caixa Manresa, Caixa Tarragona, Caixa Terrassa i el RACC seran els nous socis de l'accionista majoritari Carlyle, que tindrà el 75% restant.

A partir d'ara la ciutadania de Catalunya (i la del País Valencià, Castilla La Mancha, Euskadi, Aragó, Canàries, i les Illes Balears) quan dugui el seu cotxe a revisar a una estació de la ITV, ha de saber que està lliurant dividends a les famílies Bin Laden, Bush i altres coneguts benefactors de les guerres preventives portades a terme a l'Afganistan i a l'Iraq.

George W. Bush en el cotxe presidencial · Foto: Reuters

El frau dels crèdits de R+D militar

Eurofighter és el projecte on més ha invertit Espanya en R+D militar

El Govern té la capacitat, en el transcurs de l'any, de modificar els pressupostos de l'Estat i transferir recursos a aquells ministeris o partides que tenen una consignació insuficient per a les necessitats reals de la despesa. Curiosament, això és el que passa de manera habitual cada any amb el Ministeri de Defensa. Entre les possibilitats de maniobra que té el Govern amb la despesa de Defensa, n'hi ha dues de molt concorregudes. Una és la de consignar amb un import inferior les necessitats reals d'una partida determinada; per això disposa d'un enorme calaix de sastre anomenat «Fons de Contingència» dins de l'apartat Altres Ministeris, d'on sortiran fons per complementar aquelles despeses que ho necessitin. A tall d'exemple, el proper any 2009 es disposarà d'una consignació de 3.152 milions d'euros que, en bona part, aniran a parar al Ministeri de Defensa.

L'altra possibilitat que té el Govern és minimitzar la despesa d'un ministeri repartint-la entre d'altres. Això passa també amb el Ministeri de Defensa. Però, aquí, encara s'amaga quelcom de pitjor, la possibilitat de camuflar determinades operacions que difícilment serien assumides per l'oposició política i per l'opinió pública. En aquest cas, es disfressen sota el subterfugi de donar crèdits, quan en realitat són operacions de despesa. Això és el que ha passat amb els crèdits de R+D militar posats

en marxa a partir del 1997 per satisfer les necessitats de nous armaments, com fragates, submarins, helicòpters, avions de combat, blindats, míssils, guerra electrònica i satèl·lits d'informació militar. Projectes iniciats a principi de la dècada dels 90 per un import de 20.000 milions d'euros, per adequar les forces armades espanyoles a les necessitats de l'Aliança Atlàntica. Bona part dels quals han tingut com a destí la R+D, perquè les indústries militars poguessin millorar i inventar nou armament.

Des de la Gerència de Cooperació del Ministeri de Defensa es va posar en marxa una operació consistent a atorgar préstecs en R+D a retornar en vint anys, a zero interès, per a la posada en marxa de nous armaments. Però aquests crèdits no sortien del Ministeri de Defensa, sinó del d'Indústria. La seva quantia és de 13.254 milions d'euros, incloent els proposats en el pressupost de l'any 2009.

Des del Centre Delàs teníem la sospita que aquests crèdits eren una trampa comptable, allò que alguns anomenen «comptabilitat creativa», per amagar «ajudes» a les indústries militars, i consideràvem aquests crèdits de R+D una despesa militar. És per això que vam adreçar una pregunta parlamentària a través del grup GERC-IU-ICV, per esbrinar quina quantia d'aquests crèdits havia estat retornada. La resposta del Secretari d'Estat d'Assumptes Constitucionals i Parlamentaris fou que després de tretze anys s'han retornat 81,45 milions d'euros. És a dir, un 0'6% de la quantia total. És clar que eren crèdits a vint anys i que encara en falten set per poder-los retornar, però molt ens temem que es tracta d'un engany i un frau a l'erari públic.

Considerem que aquests 13.254 milions d'euros en R+D són només la part visible de l'iceberg, perquè les inversions en armament durant aquests trenta anys (1990-2020) costaran a l'erari públic 40.000 milions d'euros. Tractant-se d'indústries militars que produeixen armes de nul·la eficiència productiva per a l'economia real, en una època de crisi i recessió econòmica com l'actual, són un escàndol de proporcions colossals.

NOTÍCIES

La doble moral en la venda d'armes

Els governs dels països del nord d'Europa són històricament grans especialistes en el doble llenguatge. És el cas de Noruega. El seu historial de participació en operacions internacionals de manteniment de la pau, no li impedeix escalar posicions en el rànquing internacional de la venda d'armes. Segons dades proporcionades per la governamental Oficina Central d'estadístiques, basats en els guanys de les empreses productores, els ingressos dels exportadors noruecs d'armes el 2007 van ser de 425 milions de dòlars, amb un increment del 18 per 100 respecte a l'any anterior.

L'Estat noruec ven armament, oficialment, només a països membres de l'OTAN o aliats. La república Checa, que entra dintre d'aquesta consideració, és el principal importador d'armes de Noruega, i alhora exporta a països com Angola, Aràbia Saudita, Egipte i Sudan, entre d'altres. La normativa noruega no considera la destinació final de les vendes, per a evitar la «triangulació» en el comerç d'armes.

El Pentàgon aprova la venda a l'Estat d'Israel de 75 avions de combat

Segons informa l'agència Efe (2/10/08), el Departament de defensa d'EUA va aprovar la venda a l'estat d'Israel de 75 avions de combat F-35, per valor de 15.200 milions de dòlars. En una altra operació i durant el mes d'octubre d'enguany, el mateix departament va aprovar una altra operació de venda d'armes a Israel per valor de 330 milions de dòlars. La mateixa nota informativa comenta que militars nord-americans es desplaçaren a Israel durant aquests mateixos dies per engegar un modern sistema

antimíssils, destinat a localitzar i neutralitzar les armes d'aquest tipus que poguessin llançar-se des de l'Iran.

Visita de Gaddafi a Rússia

El president libi, Muammar el Gaddafi va visitar Moscou a primers de setembre. Aquesta visita forma part de l'ofensiva diplomàtica de l'estat rus per recuperar influència en les zones del nord de l'Àfrica. Ja a principis d'any el president Putin va realitzar una visita a Líbia, que es concretà amb la condonació del deute de Líbia a canvi de la compra d'armes. Segons la premsa, en aquesta visita realitzada al setembre es posaren d'acord sobre contractes d'armament que podrien sumar prop de 2.000 milions d'euros.

Estats Units: 90 armes de foc per cada 100 habitants

La indústria i el complex militar-industrial nord-americà no pensa només en els mercats exteriors, sinó també en el mercat interior, perquè el d'armes lleugeres és de gran importància. Segons un informe publicat per l'agència Reuters, la nord-americana és la societat més armada del món. Els ciutadans d'EUA posseeixen 270 milions d'armes de foc, dels 875 milions coneguts oficialment, segons l'Enquesta d'Armes Lleugeres 2007, realitzada per l'Institut d'Estudis Internacionals amb seu a Ginebra. Els països que, segons l'enquesta, segueixen a EUA en armes per habitant són l'Índia i la Xina.

Desemmascaren la política obscurantista d'Expal

Expal fabrica bombes de dispersió que mutilen. Aquest era el text de la pancarta que van exhibir uns 30

activistes de Greenpeace que, segons informa l'agència Efe, el dijous 22 de maig d'enguany van ocupar les oficines d'Explosivos Alaveses a Madrid. Mentre la direcció de l'empresa productora d'armament nega que fabriqui bombes de dispersió, en el BOE de 4 d'agost del 2006 va aparèixer publicat un contracte de manteniment de bombes de dispersió construïdes per aquesta empresa. Al mateix temps, la web del Ministeri de Defensa va publicar que l'exèrcit espanyol compta amb aquest tipus d'armes fabricades per Expal.

El fill de Mitterrand i el «angolagate»

Després de vuit anys de preparació per part del jutge instructor del cas s'ha iniciat, en octubre d'enguany a França, un procés dels que serveixen per desemmascarar la corrupció en les ramificacions que sovint travessen la política i les finances. El cas es remunta als anys 1988-1995, durant el segon septenni de François Mitterrand i s'estén fins l'any 2000. En aquest es troben implicats Jean-François Mitterrand, fill del president ja mort, Jacques Attali, conseller presidencial i Charles Pasqua, antic ministre de l'interior francès. En la banqueta dels 42 acusats de la trama seuran polítics, banquers, empresaris, periodistes i escriptors.

L'acusació manté que els homes de negocis Pierre Falcone i Arcadi Gaydamak van pagar uns 790 milions de dòlars de comissions il·legals per poder vendre a Angola –en aquell moment en plena guerra civil, i sotmesa a un embargament armamentístic per part de l'ONU– armes de l'antiga URSS i altres països de l'Est revenudes a preu d'or amb margens de fins el 50%.

Segons l'acusació, les transaccions armamentístiques van ser realitzades

per la companyia francesa Branco Internacional, propietat de Falcone, i per una filial eslovaca. El fill de Mitterrand, que havia estat delegat de l'Agència France Presse (AFP) a Mauritània, aquests anys va exercir de «conseller personal» de son pare, pels assumptes africans.

Del «Angolagate» al «Faina»

A la fi de setembre d'aquest any, el vaixell de càrrega MV Faina, amb bandera de Belize però propietat d'una companyia d'Ucraïna, va ser abordat per pirates somalis, transportava 33 carros de combat T-72 entre altre armament i munició, procedents d'Ucraïna. Amb aquesta acció pirata començava una història que ha durat pràcticament tres mesos i, que ha finalitzat amb el pagament d'un rescat als pirates de vuit milions de dòlars per part del govern de Kenya. Tanmateix, segons diferents fonts, no està gens clar que aquesta fos la destinació dels tanques de guerra. Durant aquests mesos, el vaixell de càrrega ha estat sota la vigilància de bucs de les forces navals d'Estats Units, Rússia, França i altres països europeus.

Durant les setmanes que ha durat el segrest tot han sigut informacions

contradictòries a la premsa. El govern de Kenya ha insistit en que el carregament anava destinat al seu exèrcit, tal com han fet les autoritats d'Ucraïna. No obstant això, segons la BBC, diverses fonts van indicar que anaven dirigides al govern autònom del sud de Sudan, en contravenció de l'embargament de l'ONU a aquest país, pendent d'un referèndum previst pel 2010, on es decidirà la independència de les regions meridionals sudaneses. En el mateix sentit, respecte a la destinació, es va expressar un portaveu de la V Flota nord-americana amb seu a Bahrain, qui va afirmar que corresponien a una comanda d'un client de Sudan. Suficients notícies contradictòries per poder afirmar que tot això olora a podrit i, el que es pot afirmar, és que les armes van destinades a que les pateixi la població africana.

Fira d'armes cancel·lada a Austràlia per l'oposició de moviments pacifistes

La fira d'armes *Asia-Pacific Defence and Security Exhibition* que s'anava a celebrar a Adelaide (Austràlia), els passats 11 a 13 de novembre ha sigut cancel·lada pels seus organitzadors, gràcies a la pressió i

als actes de protesta que han realitzat els moviments socials locals.

El Primer Ministre en funcions de l'estat d'Austràlia Meridional, Kevin Foley, va anunciar la suspensió de la fira d'armament degut al potencial «cost en seguretat i les possibles amenaces de violència» que es podrien haver produït si s'haguessin desplaçat els activistes a Adelaide en cas que l'esdeveniment s'hagués celebrat, malgrat que el grup que havia estat organitzant la campanya contra l'esdeveniment, denominat OzPeace, és precisament conegut pel seu compromís amb la noviolència.

La notícia suposa una important victòria dels moviments contra el comerç d'armament, i una inspiració per altres grups de tot el món que actuen per aturar aquests macabres esdeveniments.

Escultura de Fredrik Reutersward en la sede de la ONU en Nueva York. Foto: Alex Castellà

Col·laboradors/es: Francesc Benítez, Jordi Calvo, Irene Carbó, Jordi Foix, Tica Font, Xavier Garí, Tomàs Gisbert, Arnau Gómez, Miquel González, Mark Juditz, Manuel Manonelles, Eduardo Melero, Arcadi Oliveres, Pere Ortega, Alejandro Pozo, Sabina Puig i Gabriela Serra

SI VOLS COL-LABORAR AMB NOSALTRES POTS FER-TE SOCI EN EL TELÈFON DE JUSTÍCIA I PAU: 93 317 61 77

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

L'import de la subscripció a **MATERIALS DE TREBALL** del CENTRE D'ESTUDIS PER A LA PAU JM DELÀS pel període d'un any (4 números) és de 6 € i es pot realitzar mitjançant:

- xec adjunt al butlletí
- ingrès a TRIODOS BANK, compte corrent n. 1491-0001-23-0030001541 [al fer l'ingrès, indicar que és una subscripció per a Materials de Treball]

Nom i cognoms

Adreça..... Localitat..... Codi postal.....

CENTRE D'ESTUDIS PER A LA PAU JM DELÀS DE JUSTÍCIA I PAU · Rivadeneyra 6, 10è · 08002 Barcelona · T. 93 317 61 77 · Fax 93 412 53 84
e-mail: delas@justiciaipau.org · NOVA WEB DEL CENTRE DELÀS: www.centredelas.org